

Yapı Denetim Yasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Taslağına İlişkin TMMOB Görüşleri...

“...sorun ve çözüm, planlamadan başlayarak bu sürecin bir bütün olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır ”

Yapı üretim süreci kamunun denetiminde işleyen ve aynı zamanda ardışık çok aktörlü bir süreçtir. Uygulama aşamasının kendisinden ve denetiminden Belediyeler sorumludur. İnşaat ruhsatı ve yapı kullanma izni veren Belediye, yapı üretim sürecinde kamu adına yetkileri kullanan idare olduğundan bu süreçte başat sorumludur.

Tasarım, inşaat, uygulama ve denetim aşamasında görev yapan mimar ve mühendislerin sorumluluğu, 1/1000 uygulama imar planına karar verildikten sonra devreye girmektedir. Ancak bu süreçte, mühendis ve mimar yalnız olmayıp, müteahhit, iş sahibi, imalatçı, ithalatçı, alt yüklenici, usta, işçi, kullanıcı, laboratuvar, yapı denetim şirketi, belediye, valilik ve Bakanlık da bu süreçte bulunmaktadır. Bu sürecin bir bütün olması gerekirken, karar vericiler ve uygulayıcılar arasında bir birliktelik söz konusu değildir. Bu kadar çok aktörlü süreçte, yetkiler ve sorumluluklar tanımlı olmadığından hukuki sorumluluklarda ve yetkilerde karmaşa yaşanmaktadır. Kanımızca sorun ve çözüm, planlamadan başlayarak bu sürecin bir bütün olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Birliğimiz, bu süreçten koparılacak ele alınan parçacı yaklaşımlara her zaman itiraz etmiştir.

Günümüze kadar yapı denetiminde yaşananlar, merkezi ve yerel idarelerin sorumluluklarını yerine

getirmediğini / getiremediğini açıkça ortaya koymuştur. O halde, merkezi ve yerel idareler popülist yaklaşımları bir yana bırakarak, sistemi bir bütün olarak ele almalı ve bu sistem içinde yer alan merkezi, yerel hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları olan meslek örgütlerini ve yapı sürecinde yer alan diğer aktörlerin yetki görev ve sorumluluklarını işin doğasına uygun olarak yerli yerine koymalıdır. Aksi halde mevzuatlar birbirinden kopuk ve çelişkili, yetki ve görevler birbiriyle çatışır noktasında yine süreç işletilemez halde kalacak ve sorunlar eklenerek büyüyecektir.

Görüş istenen 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı, yukarıda belirtilmiş olduğumuz bütünün bir parçası olup, bütünden kopuk ele alınmıştır. Bütünde kopuk olmanın yanında kendi içinde çelişkili, gerekçenin amacında uzak , yalnızca cezalandırma yönü ağır basan bir taslak niteliğindedir.

Gerekçelerde mevcut yasa da öngörülen idari yaptırımların eksikliği vurgulanmakta ve değişikliklerin genel olarak yaptırımları içerdiği görülmektedir. Özellikle sistemdeki aksaklıklarla ilgili sorumluluk sadece mimar ve mühendisler için değil, aynı zamanda yapı denetim safhasında görev verilen denetçi ve kontrol elemanı olan mimar ve mühendisler için de sorumluluklar konusunda ağırlıklı olarak düzenlemelere yer verilir-

ken, yapının üretilmesi safhasında asıl öznesi olan ve sistemin temel sorunu olan müteahhitlik alanına ilişkin bir düzenleme getirilmemiş olması büyük bir sorun olarak ortada durmaktadır.

Getirilen düzenlemede; örgütlenmenin il düzeyinde düşünülmesi olumlu, ancak meslek odalarının katılımının Bakanlığın gerekli görmesi hallerine bırakılması eksik bir düzenleme olarak görülmektedir. Meslek Odalarından görevlendirmenin “gerekli görülmesi” koşuluna bağlanması yerine; yapı denetim sürecinde yer alan TMMOB’ne bağlı meslek odalarıyla belirlenecek temsilcilerin Merkez ve İl Yapı Denetim Komisyonlarında yer alacağına belirtilmesi daha doğru olacaktır.

Getirilen düzenlemede; yapı denetim kuruluşlarının sözleşme bedellerinin düşürülmesine yönelik gerekçelerde, fiili durumda söz konusu olan kırımların önüne geçileceği öngörüsüne yer verilmişken, “bir denetim faaliyetinin gerçekleştiği yörenin koşullarına göre yapı yaklaşık maliyetinin %1’i ile %2’si arasında” belirlenecek bedel ifadesi, pratikte %50’lik fiyat kırımının yasalaştırılması anlamını taşımaktadır. Ayrıca aynı koşullara sahip iller, bölgeler arasında, hatta İstanbul, İzmir gibi illerde aynı il içinde aynı kapsamdaki işe farklı fiyat belirlenmesi gibi eşitlik ilkesine aykırı sorunlara yol açması muhtemel bir düzenleme olma riskini

taşımaktadır. Yasa eliyle yapılan fiyat kırımının hizmete, çalışan mimar ve mühendise yansıtacağı açıktır. Mühendis ve mimarlar düşük ücretle çalışmak zorunda kalacaklarından, nitelikli hizmet üretmeninde olanağı ortadan kalkacaktır. Fiyat kırımlarından denetçi mimar ve mühendislerin etkilenmemesi ve istihdam edilecek personele yansımalarının önü kapatılmalıdır. Bu nedenle, asgari ücretin belirlenmesi kaçınılmaz bir görevdir.

Yasa taslağında "idari müeyyideler" başlığı altında düzenlenen bölümde, aynı hak ve yetkiye sahip olmayanları aynı madde içinde harmanlamış ve cezalar anlaşılmaktan uzaktır. Oysa, bir ceza öngörülüyorsa bunun açık ve belirli olması gerekmektedir. Cezaların belirliliği ilkesine aykırı olan bu madde aynı zamanda hak arama özgürlüğünü de kısıtlamaktadır.

Mühendis ve mimarlara en ağır ceza öngörülmüştür. "Yapı denetim kuruluşuna iki defa para cezası verilmesine sebep olduğu anlaşılan denetçi mimar ve mühendislerin belgeleri, merkez yapı denetim komisyonu tarafından iptal edilir. Bu suretle belgesi iptal edilen denetçi mimar ve mühendisler, beş yıl süre ile herhangi

bir yapı denetim ve laboratuvar kuruluşunun ortağı olamaz" düzenlemesi çok ağır yaptırımını öngörmektedir.

Taslakta ayrıca yapı müteahhedinin isminin dahi hiç zikredilmesi, kamu yapıları ile TOKİ ve anakent belediyelerine ait toplu konutların sistem dışında tutulması bütünlüğü bozan en önemli unsurlardır. Bu gün TOKİ en büyük inşaat firması haline gelmiş, tekel niteliğine bürünmüş iken bu kuruluşun sistemden muaf olması izah edilemez. Sisteme güven yok ise, ülke geneline niçin yayılmaktadır?

Taslakta, denetim sisteminin asli hizmet sunucuları olan mühendis ve mimarlara hak ve yetki tanınmamış, ancak tüm sorumluluklar öngörülmüş durumdadır. Bu sistemin içindeki mimar ve mühendis ve onların bağlı oldukları Odalar hak ettikleri yerde olmalıdır. Meslek mensuplarının eğitim, belgelendirme, cezalandırma ve sicillerinin tutulması bağlı Odalarınca yapılmalıdır.

Yapım sürecinde sorumluluk üstlenen tüm meslek sahipleri ile tüketicilerin güvencesi olan zorunlu "Yapı Sigortası ve Mesleki Sorumluluk Sigortası" için gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır.

Taslakta asgari ücrete yer verilmiş olmasının anlamı, mimar ve mühendislerin düşük ücretle çalıştırılacağıdır. Düşük ücret, büyük sorumluluk ve ağır iş yükünün getireceği sonuç ise, hizmette kalitenin aranmayacağıdır. Mühendis ve mimarların ücret ve diğer özlük hakları, sorumluluklarına paralel olarak yasada düzenlenmelidir ve Odalarımızca belirlenen asgari ücretten az olmayacağı yönünde yasaya madde eklenmesi elzemdir. Asgari ücret, yapılan işin niteliği gereği olmazsa olmazlardan biridir.

Yapı denetim kuruluşu ile denetçi ve kontrol mimar ve mühendis arasında mutlaka meslek odasınınca hazırlanan tip sözleşme imzalanmalıdır. Mimar ve mühendisin sorumlu olduğu metrekare iş yükü azaltılmalı ve minha uygulaması kaldırılmalıdır.

Yukarıda kısa ve özet halinde sunmuş olduğumuz konular bütünlüklü olarak yasa düzenlenmesine konu edilmediği takdirde, toplumun ve meslek mensuplarının beklentileri karşılanamayacak ve dolayısıyla yasadan beklenen amaç gerçekleşmeyecektir.

İşletme Sorumluluğu Hizmetleri Hakkında Danıştay Kararı

TEDAŞ Genel Müdürlüğü'nün 11.07.2006 tarih ve 1496 sayılı işletme sorumluluğu hizmetlerine ilişkin genelgesine yönelik Odamız tarafından genelgenin iptali ve yürütmenin durdurulması istemi ile Danıştay 10. Dairesi'nde açılan davada, TEDAŞ Genel Müdürlüğü'nün genelgeyi iptal etmesi ve gerekli düzeltmeleri yaparak 22.09.2006 tarih ve 26813 sayılı yeni bir genelge yayımlaması sonucunda ilgili daire tarafından, dava konusu genelgenin yürürlükten kaldırıldığı anlaşılmış olmasından hareketle yürütmenin durdurulması talebi hakkında ayrıca bir karar verilmesine yer bulunmadığına karar vermiştir.

Bilindiği gibi TEDAŞ Genel Müdürlüğü'nün 11.07.2006 tarih ve 1496 sayılı genelgesinde "İşletme Sorumluluğu Hizmet Sözleşmesi" uygulamasının gerçek ve tüzel kişilerce yerine getirilip getirilmediğinin takibi konusunda teşekkülün herhangi bir görev, sorumluluk ve yükümlülüğü olmadığından, teşekkülle gerçek ve tüzel kişiler arasından yürütülen ve yürütülecek anlaşma, sözleşme, enerji müsaadesi vb. işlemlerin hiç birinde "İşletme Sorumluluğu Hizmet Sözleşmesi" istenmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Ancak daha sonra 11.07.2006 tarih ve 1496 sayılı genelgenin bazı birimler tarafından yanlış yorumlandığı ve uygulandığı, bu yanlış yorum ve uygulamaların düzeltilmesini teminen 22.09.2006 tarih ve 26813 sayılı genelge çıkarılmıştı. Anılan genelgede elektrik mühendislerinin işletme sorumluluğunu alacağı tesis sahibi ile yaptığı/yapacağı sözleşmeleri ibraz etmelerinin yeterli olacağı belirtilmekteydi.